

Redacteur ESB

g.werner@sdu.nl

Gastvrij

Ondanks een prachtig voorjaar zien aardbeientelers de bui al hangen, want wie gaan er plukken deze zomer? Jarenlang lag het antwoord in Oost-Europa, voor minister Kamp (SZW) ligt het in Nederland zelf. Hij kan niet langer aanzien dat Oost-Europeanen massaal naar Nederland komen om in de tuinbouw te werken, terwijl zo veel Nederlanders in een uitkering zitten. In april besloot het kabinet daarom dat werkvergunningen aan buitenlanders pas verstrekt worden als tuinders voldoende hebben gezocht naar Nederlandse werkkrachten. De gepikeerde tuinders geven aan acuut in personeelsproblemen te komen en hebben minister Kamp voor de rechter gedaagd (Trouw, 2011). Ze vinden het onrechtvaardig dat ze zo vlak voor het plukseizoen met nieuw beleid te maken krijgen, maar los daarvan: wat moet Nederland er economisch voor laten?

Nederlandse werkgevers zouden buitenlandse arbeiders niet aannemen als ze minder productief waren dan Nederlanders. Buitenlandse arbeiders komen niet naar Nederland als verdienen lager liggen dan in het land van herkomst. Arbeidsmigratie leidt blijkbaar tot een win-winsituatie voor werkgevers en migranten, en wanneer samenwerking niet loont zien ze ervan af. Vereiste is dan wel dat migranten de wens hebben later terug te keren naar hun vaderland, zoals een drietal economische principes duidelijk maakt. Ten eerste, als de terugkeerwens maar groot genoeg is, telt het loon in het thuisland mee bij het bepalen van de arbeidsinzet. Thuis wachten lage lonen als alternatief, wat migranten motiveert om in Nederland hard te werken. Ten tweede besteden tijdelijke migranten minder tijd aan het leren van landspecifieke vaardigheden omdat ze toch weer weggaan, waardoor meer tijd beschikbaar is voor werk. Ten slotte sparen tijdelijke migranten geld op voor consumptie thuis. Ze kennen daarom veel gewicht toe aan het prijspeil in het thuisland, dat meestal lager ligt dan in het gastland. Reële lonen

liggen dus hoger voor tijdelijke migranten dan voor Nederlanders of permanente migranten, waardoor mensen – in lijn met de *efficiency wage theory* – harder werken en productiever zijn. Het blijft niet bij theorie, want ook in de praktijk blijken mensen die terug willen keren naar hun thuisland harder te werken. Kahanec en Shields (2010) tonen aan dat arbeidsmigranten in Duitsland die aangeven terug te willen keren naar het thuisland per week maar liefst vijftien uur meer werken dan migranten die aangeven in Duitsland te willen blijven.

Met de constatering dat de productiviteit van tijdelijke migranten hoog ligt, is nog niet vastgesteld hoe deze zich ontwikkelt als migranten langer in het gastland verblijven. Het ligt voor de hand dat migranten steeds vertrouwder raken met een nieuwe werkwijze en werkgever. Maar empirische literatuur toont aan dat vooral het overnemen van de levensstijl in het gastland van invloed is op de arbeidsinzet van migranten. Geleidelijk gaan ze er meer consumeren, terwijl hun inspanningen beetje bij beetje afzakken naar het niveau van de lokale bevolking. Epstein en Venturini (2011) modelleren deze gelijktijdige gedragingen en komen uit op een evenwicht waarbij bedrijven zo veel mogelijk nieuwe migranten inzetten, die immers het meest productief zijn. Vertaald naar de Nederlandse tuinbouwsector zou de productiviteit dus hoger uitvallen wanneer juist voor nieuwe migranten toetreding zo eenvoudig mogelijk wordt gemaakt.

Uit de snelle toename van het aantal werkzame Oost-Europeanen in Nederland blijkt dat werkgevers allang overtuigd zijn van de inzet en productiviteit van nieuwe arbeidsmigranten. Hoe nieuwer hoe beter, is een waardevolle vuistregel voor een vruchtbaar plukseizoen. Het kabinet geeft echter de voorkeur aan het afstoten van hardwerkende buitenlanders en zadelt tuinders op met een verantwoordelijkheid als sociale werkplaats. Dit is kostbaar, zeker tegen de achtergrond van ontwikkelingen bij de oosterburen. Per 1 mei zijn Oost-Europese arbeidskrachten ook zonder werkvergunning welkom in Duitsland, waarmee de Duitse arbeidsmarkt een aantrekkelijk alternatief vormt voor de Nederlandse. Wil de Nederlandse primaire sector concurrerend blijven ten opzichte van die in omliggende landen, dan zijn lage arbeidskosten en een hoge productiviteit onmisbaar. Gastvrijheid is daarbij een belangrijk concurrentiemiddel, dat het kabinet nu zonder blikken of blozen de deur uitzet.

LITERATUUR

- Epstein, G.S. en A. Venturini (2011) *The impact of worker effort on public sentiment towards temporary migrants*. IZA Discussion Paper Series, 5658.
- Kahanec, M. en M.C. Shields (2010) *The working hours of German migrants*. IZA Discussion Paper Series, 4735.
- Trouw (2011) *Tuinders: Kamp te streng voor Bulgaren*. Nieuwsbericht op trouw.nl, 18 april.